

Нещасні випадки на виробництві

НАТАЛІЯ ЧЕРЕВКО
АДВОКАТ, МЕДІАТОР
ЧЛЕН РАДИ КОМІТЕТУ НААУ З ТРУДОВОГО ПРАВА
ЧЛЕН ЦЕНТРУ ТРУДОВОГО ПРАВА ВША НААУ

Нормативно-правова база

- Закон України «Про охорону праці».
- Закон «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».
- Кодекс законів про працю України (ст. 171).
- Постанова КМУ № 337 від 17.04.2019 р.
- Постанова КМУ № 59 від 2023 р. — особливості під час воєнного стану.

Поняття нещасного випадку

обмежена в часі подія або раптовий вплив на працівника небезпечного виробничого фактору чи середовища, що сталися у процесі виконання ним трудових обов'язків, внаслідок яких заподіяно шкоду здоров'ю працівника або настала його смерть.

Стаття 1 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»

Нещасний випадок вважають пов'язаним із виробництвом, якщо

- подія або раптовий вплив на працівника небезпечного виробничого фактора чи середовища сталися в процесі виконання ним трудових обов'язків або в дорозі (на транспортному засобі підприємства чи за дорученням роботодавця).

Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві, затверджений Постановою КМУ від 17 квітня 2019 р. № 337

Нещасний випадок може бути кваліфікований нещасним випадком на виробництві, навіть якщо причиною стала військова агресія за наявності наступних умов:

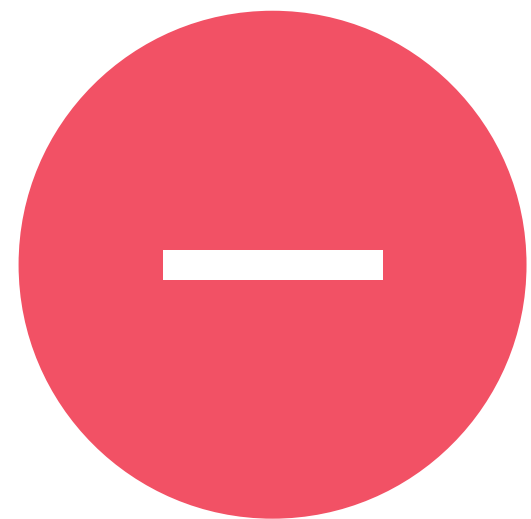
- працівник виконував трудові обов'язки або діяв в інтересах роботодавця;
- подія сталася в робочий час, у службовому відрядженні або на території роботодавця;
- є причинно-наслідковий зв'язок між подією і нещасним випадком

Доповнено Постановою КМУ №59 від 20.01.2023 р

Приклади

працівник підприємства виконував обов'язки по охороні території і під час ракетного удару дістав поранення

працівник перебував поза межами робочого місця у неробочий час, і постраждав від обстрілу під час особистих справ

- роботодавець повинен організовувати розслідування та вести облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій відповідно до положення 337
- Комісія утворюється наказом роботодавця не пізніше наступного робочого дня після отримання інформації про нещасний випадок та/або гостре професійне захворювання (отруєння) від безпосереднього керівника робіт, повідомлення від закладу охорони здоров'я, заяви потерпілого, членів його сім'ї чи уповноваженої ним особи.
- за підсумками розслідування нещасного випадку, професійного захворювання або аварії роботодавець складає акт за встановленою формою, один примірник якого він зобов'язаний видати потерпілому або іншій заінтересованій особі не пізніше трьох днів з моменту закінчення розслідування.

У разі відмови роботодавця скласти акт про нещасний випадок чи незгоди потерпілого з його змістом питання вирішуються посадовою особою органу державного нагляду за охороною праці, рішення якої є обов'язковим для роботодавця.
Рішення посадової особи органу державного нагляду за охороною праці може бути оскаржене в судовому порядку.

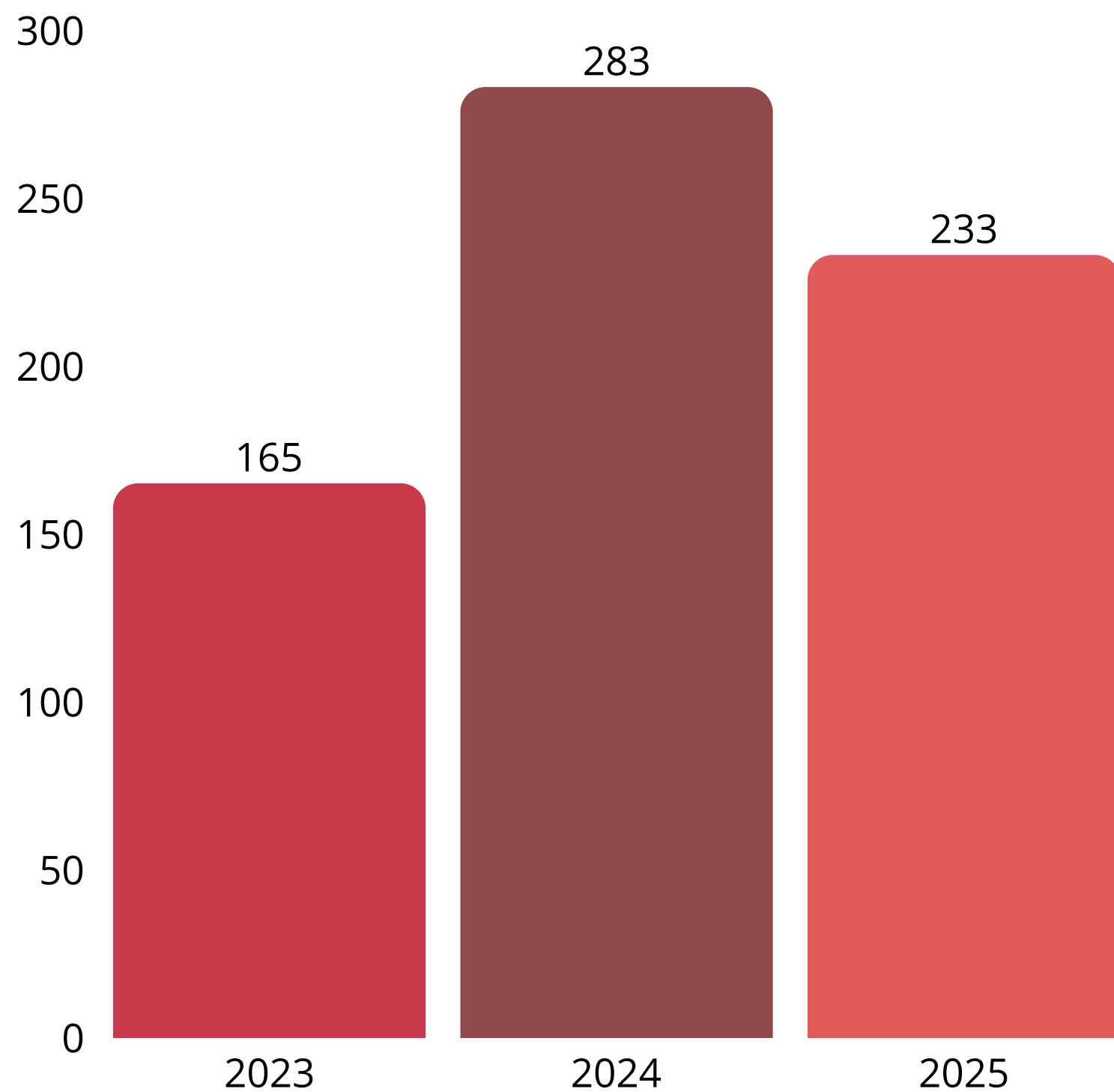
рішення щодо визнання нещасного випадку та/або гострого професійного захворювання (отруєння) пов'язаними чи не пов'язаними з виробництвом приймається комісією (спеціальною комісією) шляхом голосування простою більшістю голосів. У разі рівної кількості голосів членів комісії (спеціальної комісії) голос голови комісії (спеціальної комісії) є вирішальним.

факт настання нещасного випадку та/або гострого професійного захворювання (отруєння) на виробництві може бути встановлено в судовому порядку

Новації воєнного стану

- **Спеціальна** комісія створюється за участі Держпраці, ПФУ, військових адміністрацій й роботодавця;
- роботодавець повинен повідомити про нещасний випадок протягом 1 доби;
- розслідування може проводитися дистанційно.

Дія зазначеної постанови поширюється на офіційно оформлених працівників, а також осіб за ЦПД, ФОП, членів фермерських господарств чи фактично допущених до роботи без оформлення.

**Оперативні дані про
нещасні випадки та
групові нещасні випадки
внаслідок війни,
пов'язані з
виробництвом,
зареєстровані Держпраці**

- підриив на міні,
- ракетний обстріл/удар,
- ударна хвиля від вибуху,
- обстріл та наїзд танка на автотранспорт,
- обвал будівлі внаслідок бомбардування/ракетного удару,
- артилерійський обстріл,
- обстріл зі стрілецької зброї,
- обстріл з танку/БТР,
- обстріл (на висоті),
- авіаудар/авіабомбардування,
- фізичне насильство (викрадення та катування),
- вибух резервуарів з вибухонебезпечною речовиною через ракетний удар.

Роботодавець зобов'язаний

- своєчасне інформування Держпраці про нещасний випадок (протягом доби) та військової адміністрації;
- створення комісії з розслідування;
- збирання доказової бази (акти, пояснення, фото, медичні довідки).

Доказами можуть бути:

- таблиць обліку робочого часу;
 - акт роботодавця з фіксацією дати, часу події, детального опису обставин;
 - встановлення службової мети перебування на місці події;
 - фото, відео місця події;
 - письмові пояснення свідків.
-
- *записи відеоспостереження (якщо доступні), скріншоти службових переписок, журнали чергування, маршрутні листи, а також письмові свідчення колег*
 - *медичні висновки (виписки із закладів охорони здоров'я, де зафіксовано характер поранень), а за потреби – висновки експертизи*

Роботодавець

- **несе відповідальність за створення безпечних умов праці навіть у період збройного конфлікту.**
- **зобов'язаний вжити заходів для професійної адаптації, забезпечити працевлаштування (за можливості) на іншій посаді або сприяти проходженню перекваліфікації**

ст. 10 та 14 Закону України «Про охорону праці»

Конвенції МОП № 121 та № 155

Труднощі у доступі до місця події або до документів

допускається дистанційне проведення засідання комісії із використанням конференц-зв'язку, а також складання протоколів на підставі наявної інформації.

Як альтернатива фізичному обстеженню можуть використовуватись дані з відкритих джерел (OSINT), супутникові знімки або фото.

Правова позиція Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду згідно з Постановою від 09 квітня 2025 року у справі № 750/16665/23

**Щодо виключної компетенції комісії (спеціальної комісії) з розслідування
нещасного випадку з приводу визнання нещасного випадку таким, що
пов'язаний з виробництвом**

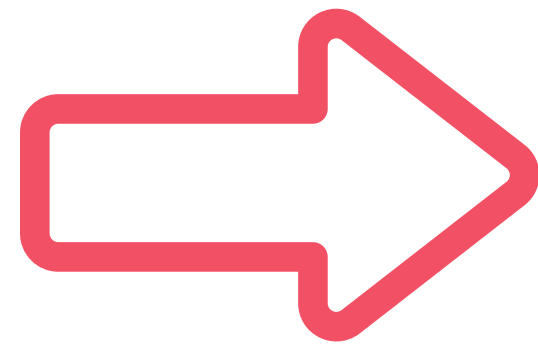
до виключної компетенції комісії (спеціальної комісії) по розслідуванню нещасного випадку належать повноваження з визнання нещасного випадку таким, що пов'язаний з виробництвом, і такий факт не може бути визнаний таким у судовому порядку. Саме комісія (спеціальна комісія) встановлює факт пов'язаності чи не пов'язаності нещасного випадку з виробництвом, а суд не уповноважений встановлювати або вважати доведеним факт пов'язаності чи не пов'язаності нещасного випадку з виробництвом.

**Постанова Першого апеляційного адміністративного суду
від 25.07.2024 у справі №200/1095/24**

**про визнання протиправною бездіяльності, що полягає у не утворенні
комісії із спеціального розслідування нещасного випадку та
зобов'язання утворити комісію із спеціального розслідування
нещасного випадку, що стався 09 березня 2022 року у місті Маріуполі
Донецької області**

введення на території України воєнного стану не є перешкодою
для ухвалення відповідачем - суб'єктом владних повноважень
рішення про утворення комісії із спеціального розслідування
нещасного випадку.

**Класична система
медико-соціальних
експертних комісій
(МСЕК)**

**Експертні команди
з оцінювання
повсякденного
функціонування
особи**

***Порядок встановлення ступеня стійкої втрати професійної
працездатності в рамках проведення оцінювання повсякденного
функціонування особи, затверджений наказом МОЗ від 05.06.2012 № 420
(із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я
№ 2067 від 10.12.2024)***

п. 4.1. Рішення Конституційного Суду України від 27 січня 2004 року № 1-рп/2004

моральна шкода потерпілого від нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання полягає, зокрема, у фізичному болю, фізичних та душевних стражданнях, яких він зазнає у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я. Ушкодження здоров'я, заподіяні потерпілому під час виконання трудових обов'язків, незалежно від ступеня втрати професійної працездатності спричиняють йому моральні та фізичні страждання.

Дякую за увагу!